

DOLAŞIM VE MENŞE BELGELERİ

İhracatçılarımızın kullandıkları tüm Dolaşım ve Menşe Belgelerinin uluslararası kurallara göre basım ve Odalara dağıtım yetkisi, 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu ile Birliğimize verilmiştir. Söz konusu kanununun 56 ncı maddesi (y) fıkrasında, "Uluslararası anlaşmalar gereği, elektronik ortam dahil TIR ve ATA karneleri, menşe şahadetnameleri, dolaşım belge ve sertifikalarının basımı, dağıtımı ve uygulamalarına ilişkin hizmetler ile EAN-UCC çizgi kod sistemine ilişkin çalışmalar yürütmek" hükmü yer almaktadır. Bu maddeye istinaden Birliğimiz, ihracatta kullanılan tüm Dolaşım ve Menşe Belgelerinin basım işlerini yürütmekte ve Odalara dağıtımını gerçekleştirmektedir.

Aynı kanununun 26 ncı Maddesinin (o) fıkrasında, "TIR karneleri, ATA, A.TR ve EUR.1 dolaşım belgeleri, menşe şahadetnameleri ve EAN-UCC çizgi kod işlemleri, mal ve hizmetlerin uluslararası ticaretindeki beyanname, vesika ve benzeri belgeler" Odalarca düzenlenecek veya onaylanacak belgeler olarak belirtilmiştir. Bu maddeye istinaden dolaşım ve menşe belgelerinin firmalara satışı ve onayı, Odalarımız tarafından yapılmaktadır.

Birliğimiz tarafından basımı ve dağıtımı, Odalarımız tarafından satışı ve onayı yapılan söz konusu belgelere ait bilgiler aşağıdadır:

- **A.TR Dolaşım Belgesi**

A.TR Dolaşım Belgesi, Gümrük Birliği Gümrük Bölgesinin Türkiye ve Topluluk Gümrük Bölgelerini oluşturan iki parçası arasında doğrudan nakledilen serbest dolaşımda bulunan işlenmiş tarım ürünleri ile sanayi ürünleri için düzenlenir. Türkiye ve Toplulukta serbest dolaşımda bulunan eşyanın Katma Protokolde öngörülen tercihli rejimden yararlanabilmesini sağlamak üzere, ihracatçı firmalarımız veya ihracatçı firmalarımızın gümrük beyannamesini imzalamaya yetkili kanuni temsilcisi gümrük müşavirleri tarafından düzenlenip yetkili kuruluşlarca onaylanan ve gümrük idarelerince vize edilen bir belgedir. Bu belge ile, ihracatçı ülke ithalatçı ülke nezdinde gümrük vergisi muafiyeti sağlamaktadır.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, A.TR Dolaşım Belgesi, Türkiye'den Topluluğa veya Topluluktan Türkiye'ye doğrudan nakledilen eşya için düzenlenir. Üçüncü ülkeler üzerinden geçici depolama ve aktarma işlemine konu olan eşya, transit geçtiği veya depolandığı ülkenin gümrük yetkililerinin gözetimi altında olması ve boşaltma, tekrar yükleme işlemleri dışında bir işlemde ya da ürünleri iyi koşullarda saklamaya yönelik işlemler dışında bir işlemde geçmemiş olması ve Türkiye veya Toplulukta düzenlenen tek bir taşıma belgesi düzenlenmesi halinde doğrudan nakledilmiş sayılır.

Serbest dolaşımdaki eşya, tümüyle Türkiye veya Topluluk'ta elde edilmiş olan ya da tamamı veya bir kısmı üçüncü ülkeler menşeli olup Türkiye ya da Toplulukta ithal işlemleri tamamlanmış, gerekli gümrük vergisi, eş etkili vergi ve resimleri tahsil edilmiş, bu vergi ve resimleri tam veya kısmi bir iadedden yararlanmayan eşya olarak tanımlanır.

186 Odamız A.TR Dolaşım Belgelerinin satış ve onay işlemleriyle yetkilendirilmişlerdir. A.TR Dolaşım Belgeleri **28 Mayıs 2018** tarihinden itibaren istisnai durumlar hariç sadece Menşe ve Dolaşım Belgeleri Otomasyon Sistemi üzerinden (MEDOS) elektronik olarak düzenlenmeye başlanmıştır.

- **Basitleştirilmiş Usulde Düzenlenen A.TR Dolaşım Belgesi**

Basitleştirilmiş Usule Göre Düzenlenen A.TR Dolaşım Belgesi, Bakanlıkça yetki verilen kişi ve kuruluş tarafından düzenleme ve onay işlemleri yapılmaksızın ve vize işlemi için gümrük idarelerine ibraz edilme zorunluluğu olmaksızın, onaylanmış ihracatçı yetkisi kapsamında, Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası veya Onaylanmış Kişi Statü Belgesi sahibi firmalarca düzenlenip, vize işlemi yapılan bir belgedir. Onaylanmış İhracatçı yetkisi tanınan ve aynı zamanda Onaylanmış İhracatçı Yetki Numarasına sahip firmalar tarafından sözkonusu belgeler düzenlenmekte ve vize işlemi yapılmaktadır. Vize işlemi, onaylanmış ihracatçı yetki numarasını da içerecek şekilde mevzuatta belirlenen formata uygun olarak onaylanmış ihracatçı tarafından yapılan kaşenin, belgenin 12 numaralı gümrük vizesi bölümünde yer alan ihracatçı mührüne tatbik edilmesi suretiyle gerçekleştirilir. Basitleştirilmiş işlem

kapsamında düzenlenecek A.TR Dolaşım Belgelerinin Őekil Őartları ve içerdiği bilgiler bakımından usulüne uygun olarak dzenlenmesi hususundaki sorumluluk onaylanmış ihracatçı yetkisine sahip firmalara aittir.

- **EUR.1 Dolaşım Belgesi**

Tercihli menşe kuralları çerçevesinde Serbest Ticaret Anlaşması yaptığımız ũkelere ihraç edilen eşya ile Avrupa Topluluğuna ihraç edilen tarım ũrũnleri ve Avrupa Kŕmũr ve elik Topluluğu (AKT) ũrũnlerinin tercihli rejimden faydalanmasını sağlamak ũzere; muhteviyatı eşyanın ilgili anlaşma kuralları çerçevesinde menşeli olduğunu gŕsteren belgedir. Ticaret Bakanlığı tarafından yetki verilen kurum ve kuruluşlarca dzenlenip gũmrũk idarelerince vize işlemi yapılmaktadır.

250 Odamız EUR-1 Dolaşım Belgelerinin satış ve onay işlemlerini yapabilmektedir. İhracat Beyannamesine bağlı EUR.1 Dolaşım Belgesi **1 Ocak 2019'dan** itibaren sadece MEDOS'ta elektronik olarak dzenlenmeye baŐlanmıştıř.

- **EUR-MED Dolaşım Belgesi**

Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kũmũlasyonu (PAAMK) sistemi çerçevesinde kullanılan menşe ispat belgesidir. PAAMK sistemi; AB-EFTA-Tũrkiye ve bazı Akdeniz ũlkelerinin dahil olduğu bir çapraz kũmũlasyon sistemidir.

250 Odamız EUR-MED Dolaşım Belgelerinin satış ve onay işlemlerini yapabilmektedir. İhracat Beyannamesine bağlı EUR-MED Dolaşım Belgesi **1 Ocak 2019'dan** itibaren sadece MEDOS'ta elektronik olarak dzenlenmeye baŐlanmıştıř.

- **D-8 Menşe İspat Belgesi**

D-8 ũyesi devletler arasında Tercihli Ticaret Anlaşması'nı onaylayan 6 ũlke (İran, Malezya, Nijerya, Tũrkiye, Endonezya, Pakistan) arasında tercihli ticaret kapsamında yapılacak ticarete **1 Temmuz 2016** tarihinden itibaren D-8 Menşe İspat Belgesi'nin kullanılmaktadır. 250 Odamız D-8 Menşe İspat Belgelerinin satış ve onay işlemlerini yapabilmektedir.

İhracat Beyannamesine bağlı D-8 Menşe İspat Belgesi **1 Ocak 2019'dan** itibaren sadece MEDOS'ta elektronik olarak dzenlenmeye baŐlanmıştıř.

- **Ŗzel Menşe Şahadetnamesi (FORM A) Belgesi**

GenelleŐtirilmiş Tercihler Sistemi (GTS)'nin sağladığı tek taraflı tavizli rejimden yararlanmak ũzere, GeliŐme Yolundaki Ŗlkeler veya En Az GeliŐmiŐ Ŗlkelerden taviz tanıyan ũkelere yapılacak ihracatta Ŗzel Menşe Şahadetnamesi (FORM-A) dzenlenmektedir. Ŗlkemiz bu sistem çerçevesinde Avustralya, Japonya ve Yeni Zelanda tarafından tanınan tavizlerden yararlanmaktadır. 87 Odamız FORM-A Belgelerinin satış ve onay işlemleriyle yetkilendirilmişlerdir.

8 Nisan 2020 tarihinden itibaren ihracat iŐlemlerinde dzenlenen tũm FORM-A Belgeleri MEDOS ũzerinden dzenlenmeye baŐlanmıştıř.

- **Menşe Şahadetnamesi**

Eşyanın tercihli olmayan menşe kurallarına göre menşe statüsünü kanıtlayan bir belgedir. 250 Odamız Menşe Şahadetnamelerinin satış ve onay işlemlerini yapabilmektedir.

8 Nisan 2020 tarihinden itibaren ihracat işlemleri için düzenlenen Menşe Şahadetnamesi MEDOS üzerinden düzenlenmeye başlanmıştır.

- **İran Menşe İspat Belgesi**

Türkiye ile İran İslam Cumhuriyeti arasında imzalanan Tercihli Ticaret Anlaşması kapsamında tercihli ticarete konu edilecek eşya için ikili kümülasyon esaslarına göre tercihli rejimden yararlanmak üzere düzenlenen menşe ispat belgesidir. 250 Odamız İran Menşe İspat Belgelerinin satış ve onay işlemlerini yapabilmektedir.

İhracat Beyannamesine bağlı İran Menşe İspat Belgesi **1 Ocak 2019'dan** itibaren sadece MEDOS'ta elektronik olarak düzenlenmeye başlanmıştır.

- **Malezya Menşe Belgesi**

Türkiye Malezya arasında imzalanan "Türkiye-Malezya Serbest Ticaret Anlaşması" kapsamında tercihli ticarete konu edilecek eşya için ikili kümülasyon esaslarına göre tercihli rejimden yararlanmak üzere düzenlenen menşe ispat belgesidir. 250 Odamız Malezya Menşe Belgelerinin satış ve onay işlemlerini yapabilmektedir.

İhracat Beyannamesine bağlı Malezya Menşe Belgesi **1 Ocak 2019'dan** itibaren sadece MEDOS'ta elektronik olarak düzenlenmeye başlanmıştır.

- **TR-AZ Menşe İspat Belgesi**

TR-AZ Menşe İspat Belgesi, Türkiye ile Azerbaycan arasında 25 Şubat 2020 tarihinde imzalanan Tercihli Ticaret Anlaşması kapsamında bulunan eşyanın tercihli ticareten faydalanmak üzere düzenlenen ve söz konusu anlaşma kuralları çerçevesinde eşyanın tercihli menşe statüsünü belirleyen bir menşe ispat belgesidir. TR-AZ Menşe İspat Belgesi Türkiye Cumhuriyeti İle Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Tercihli Ticaret Anlaşması Çerçevesindeki Ticarete Eşyanın Tercihli Menşenin Tespiti Hakkında Yönetmelik ekinde yer almaktadır.

İhracat Beyannamesine bağlı TR-AZ Menşe İspat Belgesi MEDOS'ta elektronik olarak düzenlenmektedir.

- **TPS-OIC Menşe İspat Belgesi**

İİT Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) 37. Bakanlar Toplantısında alınan karar gereği, TPS-OIC Menşe Kuralları Anlaşması 1 Temmuz 2022 tarihinde uygulamaya konulmuştur. Eşyanın Anlaşma kapsamında menşeli olduğunu ispat etmek üzere düzenlenen belge de TPS-OIC Menşe İspat Belgesi'dir.

TPS-OIC Menşe İspat Belgesi, Bangladeş Halk Cumhuriyeti, Fas Krallığı, İran İslam Cumhuriyeti, Malezya Pakistan İslam Cumhuriyeti ve Ürdün Haşimi Krallığı'na düzenlenmektedir.

- **TUR-PAK Menşe İspat Belgesi**

Türkiye Cumhuriyeti ile Pakistan İslam Cumhuriyeti Arasında Mal ve Ticareti Anlaşması Çerçevesinde Ticarete Eşyanın Tercihli Menşenin Tespiti Hakkında Yönetmelik'in 24.04.2023 tarihli ve 32170 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik ekindeki yer alan ve Anlaşma kapsamın menşeli ürünlerin Anlaşma hükümlerinden yararlanabilmesini sağlamak üzere Odalarımızca usulüne uygun olarak düzenlenip gümrük idarelerince vize edilen belge TUR-PAK Menşe İspat Belgesidir.

Belge halihazırda Birliğimiz MEDOS sistemi üzerinden elektronik olarak düzenlenebilmektedir.

- **IPA Türk Malı Belgesi**

AB Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) Fonları İhaleleri kapsamında kullanılan Türk Malı Belgesi, Avrupa Birliği ihalelerine katılacak firmalar için, hizmet sürecinde kullanacakları ürünlerinin Türk menşeli olduklarını ispat etmelerini sağlamaktadır. Bu belgenin hazırlanması, basımı ve dağıtımı görevi TOBB'a mülga Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından verilmiştir. 250 Odamız IPA Türk Malı Belgesi'nin satış ve onay işlemleriyle yetkilendirilmiştir.